2016D05361

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij enkele fracties de behoefte de Minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake de brief d.d. 8 januari 2016 bevattende de beleidsreactie evaluaties Matra Pre-accessie en Matra voor landen Oostelijk Partnerschap en nieuw beleidskader Matra 2016–2020 (Kamerstuk 34 300 V, nr. 51).

De voorzitter van de commissie,
Eijsink

De griffier van de commissie,
Van Toor

Inbreng VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de Minister inzake de beleidsreactie evaluaties Matra Pre-accessie en Matra voor de landen van het Oostelijk Partnerschap en nieuw beleidskader Matra 2016–2020. Genoemde leden hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

Het nieuw opgerichte Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP) bestaat uit twee onderdelen: het Nederlands-Arabisch Partnerschap «Shiraka» en het Matra programma voor de Europese regio. De leden van de VVD-fractie zouden graag meer inzicht krijgen van de Minister over hoe de koppeling tussen die twee onderdelen is geregeld. Hoe vindt coördinatie tussen beiden plaats en hoe worden nuttige lessen en *best practices* uit het ene onderdeel vertaald naar het andere onderdeel? Anders gezegd, hoe wordt ervoor gezorgd dat in beide onderdelen gedaan kan worden wat geschikt is voor de specifieke regio's, zonder nuttige informatie-uitwisseling en coördinatie over het hoofd te zien?

In onderhavige brief staat op pagina 5 vermeld dat het ontbrak aan een duidelijk vooraf vastgesteld resultatenkader, hetgeen de meetbaarheid van de effectiviteit op het niveau van de programmadoelstellingen bemoeilijkt. Hoe wordt deze tekortkoming gerepareerd voor de periode 2016–2020? Welke maatregelen worden genomen om de effectiviteit van de programmadoelstellingen meetbaar te maken? Graag ontvangen de leden van de VVD-fractie een uitgebreide toelichting.

De Minister beschrijft eveneens de doelstellingen van Matra 2016–2020. Kan de Minister toelichten, zo vragen de leden van de VVD-fractie, welke lessen uit het verleden centraal hebben gestaan bij het opstellen van die doelstellingen? Wanneer is het Matra programma tussen 2016 en 2020 succesvol te noemen volgens de Minister? Welke concrete en bij voorkeur meetbare resultaten moeten worden behaald in die periode?

Ten aanzien van de relatie van het Matra programma tot EU-beleid zouden de leden van de VVD-fractie graag van de Minister horen hoe de koppeling tussen beiden formeel is geborgd? Hoe wordt zeker gesteld dat Matra een aanvulling is op EU-beleid? Zijn er voorbeelden te noemen van gevallen waarbij die eis moeilijk te handhaven is?

Bij punt 6 op pagina 9 van de brief gaat de Minister in op het vergroten van de effectiviteit door te werken met een regio- en landenspecifieke aanpak. Bij het bepalen van de interventiestrategie worden zoveel mogelijk meetbare resultaten geformuleerd. Kan de Minister dit specifieker formuleren? Welke aanpak wordt hierbij gehanteerd? Wie stelt de gewenste resultaten op? Welke methode wordt daarbij gebruikt? Is bijvoorbeeld sprake van nulmetingen en evaluaties? Hoe wordt achteraf gemeten of die resultaten zijn behaald en welke acties volgen als dat niet het geval is?

Binnen het Matra programma wordt ook gewerkt met landen met regeringen die kritisch staan tegenover de EU. Hoe onderhoudt Nederland contact met die regeringen t.a.v. het Matra programma? Hoe staan deze regeringen tegenover het programma en de doelen ervan? Is er sprake van coöperatie of worden activiteiten binnen Matra ontplooid waar deze regeringen tegen zijn? En in hoeverre is sprake van een vraag-gestuurd karakter van Matra in deze landen? Graag een toelichting.

Tot slot vernemen de leden van de VVD-fractie graag of de Minister bereid is het Matra fonds te herdopen tot Matras-fonds, om daarmee de veerkracht die het zegt te vergroten in de landen waar het fonds actief is, nadrukkelijker tot uitdrukking te brengen.

Inbreng PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met instemming kennis genomen van de brief inzake de beleidsreactie evaluaties Matra Pre-accessie en Matra voor landen Oostelijk Partnerschap en nieuw beleidskader Matra 2016–2020. Nederland en Europa hebben belang bij stabiliteit, veiligheid en welvaart in de landen in de ring rond Europa. Door middel van de Matra programma's heeft Nederland hier een bijdrage aan geleverd, waaraan toegevoegd dient te worden dat effectieve bijdragen vragen om langdurige betrokkenheid en uiteraard resultaat gericht dienen te zijn. De Nederlandse Matra programma's met de ingebouwde flexibiliteit om landenspecifiek te kunnen werken, hebben hun meerwaarde bewezen. Dit is ook gebleken uit de evaluaties, zo vinden de leden van de PvdA-fractie.

Met de aangenomen motie Servaes-ten Broeke sprak de Tweede Kamer bij de laatste begrotingsbehandeling al uit dat, voortbouwend op de ervaringen met de verschillende Matra programma's, een nieuw «Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen» ontwikkeld moet worden waarmee met extra urgentie en extra middelen (oplopend tot € 40 miljoen in 2018) wordt ingezet op de maatschappelijke veerkracht en stabiliteit in de ring rond Europa. De leden van de PvdA-fractie danken het kabinet dat het met voorliggend beleidskader invulling geeft aan die oproep en een versterkt Matra programma voor de landen van het Oostelijk Partnerschap en op de Westelijke Balkan voorstelt. Eerder deed het kabinet al voorstellen voor additionele inzet in de Arabische regio.

De leden van de PvdA-fractie maken graag een opmerking over de evaluatie met betrekking tot de effectiviteit. Hierover wordt in de brief opgemerkt dat het moeilijk blijkt de impact van de Matra programma's in zijn totaliteit inzichtelijk te maken, onder meer als gevolg van de beperkte (financiële) omvang en het ontbreken van een duidelijk vooraf vastgesteld resultatenkader. De leden van de PvdA-fractie vinden dat hierbij een kleine kanttekening is te plaatsen, namelijk dat dit niets afdoet aan nut en noodzaak van het instrument Matra. Vanzelfsprekend is het lastig de impact in zijn totaliteit zichtbaar te maken; het is nu eenmaal niet mogelijk om een «blinde test» te doen met Matra programma's in het ene land en niet in het andere land en de uitkomsten vervolgens te vergelijken. Het is juist goed dat deze programma's specifiek inspelen op de behoefte in de diverse doellanden. De leden van de PvdA-fractie vragen zich af of het wel mogelijk is om programmadoelstellingen die zich richten op democratisering, rechtstaatontwikkeling, maatschappelijke betrokkenheid en gezonde verhouding tussen burger en overheid, afzonderlijk te meten. De belangrijkste toegevoegde waarde van Matra, naast de flexibiliteit, is wellicht dat Matra kleine en nieuwe lokale organisaties steunt die soms over het hoofd worden gezien door grotere donoren en in die zin als een katalysator kan werken voor bijvoorbeeld EU-programma's in de zogenaamde nabuurschapsregio's.

De leden van de PvdA-fractie waarderen het dat gekozen wordt voor het vastleggen van Matra voor de komende vijf jaar, en daarmee voor een langdurige aanpak. In de kabinetsreactie op de IOB-evaluatie wordt gesproken over het doorlopen van het nieuwe Matra programma voor de komende 10 jaar. Kunnen deze twee – op het oog – verschillende periodes nog nader toegelicht worden?

De leden van de PvdA-fractie waarderen het zestal uitgangspunten om de effectiviteit van Matra te bevorderen. Wel zouden genoemde leden graag een nadere toelichting krijgen over dat wat wordt gesteld onder punt 5: «Tevens is het in het eigenbelang van Nederland om te investeren in de partners die nu en in de toekomst een belangrijke rol spelen in het transformatieproces in de Matra- landen: de geëngageerde NGO-vertegenwoordiger van nu is potentieel een politiek leider van de toekomst.» Deelt u de opvatting van de leden van de PvdA-fractie dat dit weliswaar bijzonder nuttig is en dat investeringen in strategische contacten als een aangename bijwerking van Matra gezien kunnen worden, maar dat de in het beleidskader genoemde thema's en de versterking van het maatschappelijk middenveld in de landen zelf steeds leidend moeten zijn?

Inbreng SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief inzake beleidsreactie evaluaties Matra Pre-accessie en Matra voor landen Oostelijk Partnerschap en nieuw beleidskader Matra 2016–2020 en hebben daar nog enkele volgende vragen en opmerkingen over.

De leden van de SP-fractie vragen de Minister aan te geven in hoeverre het «less for less» principe geldt voor Matra landen. Welke voorbeelden zijn er te noemen, sinds de inwerkingtreding van Matra in 1993, waarbij maatregelen tegen Matra landen zijn genomen vanwege achteruitgang op belangrijke onderwerpen als respect voor vrijheid van meningsuiting en andere fundamentele mensenrechten?

De leden van de SP-fractie vragen de Minister in te gaan op de verdeling tussen Matra gelden voor overheden en Matra gelden voor het maatschappelijk middenveld. Hoe kan deze verdeling grofweg worden gekenmerkt? Is deze verdeling in de loop der jaren gewijzigd?

De leden van de SP-fractie hebben voorts een vraag met betrekking tot de landen die van een associatieakkoord met de EU hebben afgezien (Azerbeidzjan, Armenië en Wit-Rusland). Welke mogelijkheden ziet de Minister om met deze landen nauwere betrekkingen aan te gaan?

De leden van de SP-fractie willen graag weten hoeveel geld er voor de komende periode beschikbaar is voor respectievelijk EU-kandidaat-lidstaten en landen die een beroep op de Matra projecten kunnen doen via het Oostelijk Partnerschap. Kan de Minister aangeven hoeveel geld er beschikbaar is per land? Op welke andere fondsen kunnen deze landen een beroep doen in het kader van economische en sociaal-maatschappelijk ontwikkeling?

De leden van de SP-fractie vragen de Minister om een overzicht van alle Matra projecten in Oekraïne uit de afgelopen periode. Kan de Minister per project aangeven in hoeverre de doelstellingen gehaald zijn? Zijn er voor de komende periode reeds subsidieaanvragen vanuit Matra ingediend door Oekraïne?

Inbreng PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief inzake de beleidsreactie evaluatie Matra Pre-accessie en Matra voor landen Oostelijk Partnerschap en nieuw beleidskader Matra 2016–2020. De leden van de PVV-fractie hebben hierover nog enkele vragen.

De Minister spreekt over ernstige instabiliteit aan de oostgrenzen van de Unie. In hoeverre acht de Minister deze instabiliteit te wijten aan de houding en opstelling van Oekraïne zelf? De leden van de PVV-fractie ontvangen hierop graag een reactie.

De Minister geeft aan dat in Turkije aandacht nodig blijft voor onder andere politieke hervormingen. Hoe denkt de Minister politieke hervormingen in Turkije «enigszins door te kunnen voeren» zolang de huidige president van Turkije zit? Voornoemde leden ontvangen graag een uitleg op dit punt.

Wat bedoelt de Minister met een «robuust» partijenstelsel, zoals hij op pagina 7 schrijft, zo willen de leden van de PVV-fractie weten?

Klopt het dat eigenlijk helemaal geen sprake was van een «heropening» van toetredingsgesprekken van Turkije bij de EU (http://www.nu.nl/politiek/4159481/rutte-vindt-nieuwe-toetredingsgesprekken-turkije-niet-gek.html), maar dat dit altijd al beleid van de Europese Commissie was? Zo neen, hoe moet het beleid van Matra in pre-accessielanden, dat hoofdzakelijk gericht is op de ondersteuning van het EU-toetredingstraject inzake Turkije, anders worden verklaard? De leden van de PVV-fractie ontvangen graag een toelichting.

Kan de Minister, zo vragen de leden van de PVV-fractie, nader onderbouwen waarom hij het heropenen van een landenspecifiek Matra programma voor Rusland niet haalbaar acht vanwege de omstandigheden in Rusland?

Kan de Minister specificeren wat de Nederlandse bijdrage is aan het Visegrad Fonds? Valt deze bijdrage onder het bedrag dat op de begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor de Matra preaccessie MPP? Voornoemde leden ontvangen graag een reactie.

De leden van de PVV-fractie willen tot slot graag weten wat de «centrale projecten» zijn waar landen met een Associatie Akkoord (AA-landen) toegang toe hebben?

Inbreng D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de brief inzake beleidsreactie op de evaluaties van Matra en het nieuwe beleidskader Matra 2016–2020. Graag willen genoemde leden de Minister nog enkele vragen voorleggen.

De leden van de D66-fractie vinden het positief dat veel projecten zijn gestart en gesteund met het doel bij te dragen aan een proces van democratisering en versterking van de rechtsstaat, de bestuurlijke capaciteit van lokale overheden en het functioneren van maatschappelijke organisaties. Tegelijkertijd vinden deze leden het enigszins zorgelijk dat in de IOB-evaluatie van het Matra programma in de landen van het Oostelijk Partnerschap wordt gesteld dat de bijdrage van de projecten aan de versterking van de democratie, de rechtsstaat of de capaciteit van de lokale overheden en het maatschappelijk middenveld «niet vast te stellen» is. De genoemde leden vragen de Minister nader toe te lichten hoe dit mogelijk is. Ziet de Minister tevens mogelijkheden om er bij de volgende evaluatie wel zeker van te zijn dat het effect van het programma en de diverse projecten beter kan worden gemeten?

De leden van de D66-fractie achten het positief dat er een Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP) wordt ingesteld en dat dit NRFP zal bestaan uit twee delen, gericht op twee regio's. Op die manier kan immers recht worden gedaan aan de verschillende uitdagingen voor deze twee regio's. Zoals de Minister namelijk terecht opmerkt, weet de Europese Unie zich geconfronteerd met een «ring van instabiliteit». De Matra programma's zijn daarom, ook in de optiek van de leden van de D66-fractie, nog steeds relevant.

De leden van de D66-fractie constateren dat de Minister er voor kiest om Matra voor vijf jaar vast te leggen, omdat dit een langdurige aanpak is. De leden van de D66-fractie zijn het eens met de Minister dat langdurige betrokkenheid van belang is. Wel vragen zij de Minister toe te lichten welke mate van flexibiliteit mogelijk is nu het beleidskader voor Matra voor vijf jaar vastligt.

De leden van de D66-fractie constateren dat de Minister van mening is dat het heropenen van een landenspecifiek Matra programma voor Rusland niet haalbaar is door de omstandigheden in Rusland. In de begroting van Buitenlandse Zaken voor 2016 werd nog gemeld dat «de mogelijkheden voor het openstellen van MATRA voor de Russische Federatie verkend zullen worden» (Kamerstuk 34 300 V, volgnummer 2, pagina 14). Kan de Minister toelichten op basis van welke overwegingen en argumenten nu de keuze is gemaakt om toch geen Matra programma in Rusland te starten?